12/10/2023

Αρχιεπίσκοπος Κύπρου: Θα πρέπει να δώσουμε το καθαρό μήνυμα του Χριστιανισμού και της Θεολογίας στον σύγχρονο κόσμο

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου

Να δοθεί το καθαρό μήνυμα του Χριστιανισμού και της Θεολογίας στον σύγχρονο κόσμο προέτρεψε ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος κατά την προσφώνησή του στην έναρξη των επιστημονικών εργασιών του συνεδρίου για τα 100 χρόνια του περιοδικού "Θεολογία" με τίτλο «Η Ορθόδοξη Θεολογία εν πορεία στην άϋλη πραγματικότητα' της ύστερης νεωτερικότητας», οι οποίες ξεκίνησαν σήμερα το πρωί στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

Ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Κύπρου βρίσκεται στην Αθήνα για το σκοπό αυτό ενώ χθες παρέστη στην Τελετή Έναρξης η οποία έλαβε χώρα στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών.

Κατά την προσφώνησή του σήμερα ο Μακαριώτατος αναφέρθηκε στη σχέση της Επιστήμης και της Τεχνολογίας με τον λόγο και το έργο της Εκκλησίας και της θεολογίας και τόνισε ότι "χρησιμοποιώντας ως εξωτερικό περίβλημα ό,τι προσφέρει η πρόοδος, η Επιστήμη και η Τεχνολογία, θα πρέπει να δώσουμε, όπως και ο Παύλος και οι Απόστολοι στην εποχή τους, το καθαρό μήνυμα του Χριστιανισμού και της Θεολογίας στον σύγχρονο κόσμο".

Ταυτόχρονα τόνισε ότι θεολόγοι και άνθρωποι της Εκκλησίας θα πρέπει να εστιάσουν, κατά τη γνώμη του, σε δυο σημεία. *"Να δοθεί μέγιστη προσοχή στις τυχόν παρενέργειες ή εκτροπές της νέας καλπάζουσας Τεχνολογίας από τη μια, και από την άλλη να δώσουμε στον κόσμο όλο να καταλάβει ότι τα προσωπικά προβλήματα και η λύτρωση του ανθρώπου, δεν μπορούν να επηρεασθούν ούτε και να εκφραστούν με οποιαδήποτε μορφή τεχνολογίας, ούτε και να κατανοηθούν έξω από τον εκκλησιαστικό περίβολο, μακρυά από τη λειτουργική και μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας".*

Αναλυτικά ολόκληρη η προσφώνηση του Μακαριωτάτου:

Αποτελεί ύψιστη τιμή για μένα, να συγκαταλέγομαι σ' αυτούς που προσφωνούν το επιστημονικό αυτό συνέδριο. Νιώθω ιδιαίτερη συγκίνηση ευρισκόμενος ανάμεσα στον πολιό αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος, τους διακεκριμένους εκπροσώπους των Ορθοδόξων Εκκλησιών καθώς και τους εκλεκτούς θεολόγους επιστήμονες που θα φωτίσουν με τις διαλέξεις τους πολλούς τομείς της επαφής της σύγχρονης πραγματικότητας με τη Θεολογία.

Χαίρομαι και για την αφορμή της διοργάνωσης του Επιστημονικού Συνεδρίου που είναι η συμπλήρωση 100 χρόνων ζωής και κυκλοφορίας του περιοδικού «Θεολογία», το οποίο αποτελεί, για έναν ολόκληρο αιώνα, τον δεσμό των απανταχού της γης Χριστιανών επιστημόνων και ιεραρχών, ιδιαίτερα των ελληνογλώσσων, και που μόρφωσε, μορφώνει και διαμορφώνει συνειδήσεις και στάσεις πολλών απέναντι σε πλείστα όσα χριστιανικά και γενικότερα θρησκευτικά θέματα.

Ευρισκόμενοι γι' αυτόν τον σκοπό στην Αθήνα, δεν διαφεύγει της προσοχής μας ότι πρώτοι οι Έλληνες οδήγησαν την ανθρωπότητα στην αυγή της· διέστειλαν τον άνθρωπο από τον Θεό, ξεχώρισαν το αντικείμενο από το υποκείμενο και τον θάνατο από τη ζωή, ξέμπλεξαν τον μύθο από τον λόγο, διέκριναν το ωραίο από το αγαθό.

Ούτε και μπορούμε να παραγράψουμε το ότι εδώ, πολύ κοντά στο σημείο που τώρα βρισκόμαστε, ο μέγας Παύλος αναζήτησε και βρήκε τα σημεία σύνδεσης του Χριστιανισμού με τον τότε πολιτισμό· δεν παραγνώρισε ούτε παραθεώρησε τις παλαιές δοξασίες και την προγονική ευσέβεια των Ελλήνων, αλλά στηριζόμενος σ' αυτά, χρησιμοποιώντας τα ως μέσο, πρόβαλε το νέο περιεχόμενο, εξέθεσε τη νέα σωστική διδασκαλία.

Οι έχοντες ελληνική καταγωγή σεμνυνόμαστε, επί πλέον, και όλοι οι άλλοι βέβαια το γνωρίζουν, ότι ο λόγος της νέας θρησκείας διατυπώθηκε πρωτίστως στη γλώσσα των Ελλήνων αλλά και η τέχνη της παρέμεινε βαθιά ελληνική. Και το περιβάλλον, λοιπόν, αλλά και η επέτειος παρέχουν το υπόβαθρο για να εξεταστούν επιτυχώς τα θέματα του συνεδρίου, την ανάπτυξη των οποίων αναμένουμε με πολλή ανυπομονησία.

Ο άνθρωπος από τη στιγμή της δημιουργίας του ερευνά τη φύση. Αναζητά βελτίωση των συνθηκών της ζωής του αλλά και απαντήσεις στα μεταφυσικά ερωτήματά του. Είναι τούτο εφαρμογή της εντολής «κατακυριεύσατε της γης» και αποτέλεσμα της κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν Θεού δημιουργίας του.

Όταν ο Παύλος έλεγε ότι «Ιουδαίοι σημείον αιτούσι και Έλληνες σοφίαν ζητούσιν» (Α΄ Κορ. 1, 22) δεν αναφερόταν σε αιτήματα μιας ορισμένης εποχής ή μιας ορισμένης κατηγορίας ανθρώπων. Αυτά είναι πανανθρώπινα κατηγορήματα σκέψης και τρόπου προσέγγισης του θείου, επιδίωξης του «όντως αγαθού» ή του νομιζόμενου από τους ανθρώπους ως τέτοιου αγαθού, σε κάθε εποχή.

Η αναζήτηση αυτή σε κάποιες εποχές, και από μερίδα της ανθρωπότητος, επιδιώχθηκε μακράν του Θεού και σε αντίθεση με αυτόν, κατά μίμηση του Εωσφόρου. Η πυργοποιΐα της Βαβέλ στο απώτατο παρελθόν, η θεοποίηση της λογικής τον 18ο αιώνα και της μηχανής τον 19ο είναι απλά παραδείγματα.

Η μεγάλη ανάπτυξη της Επιστήμης και της Τεχνολογίας τον 20ο αιώνα φάνηκε στην αρχή να δημιουργεί μιαν κρίση μεταξύ Θεολόγων και Επιστημόνων στη χριστιανική Ευρώπη, λόγω μιας ανεξήγητης εμμονής κάποιων Θεολόγων και Επιστημόνων σε θέσεις και ορολογίες προηγούμενων εποχών. Αργότερα, όμως, διακεκριμένοι επιστήμονες και Θεολόγοι καθώς και φιλόσοφοι της Επιστήμης επεσήμαναν τις σημαντικές αλληλεπιδράσεις που υπάρχουν στους δύο αυτούς

τομείς της ζωής όσο και την ανάγκη συμπόρευσής τους για αντιμετώπιση άλλων σημαντικών προβλημάτων στη ζωή των ανθρώπων.

Οι επιστήμονες διείδαν ότι οι πολλές εφαρμογές των ανακαλύψεών τους οδηγούσαν σε φοβερά διλήμματα τους ανθρώπους. Γι' αυτό και στράφηκαν προς τη Θρησκεία ζητώντας καθοδήγηση. Χριστιανισμός και Επιστήμη, κάτω από την πίεση της οικολογικής κρίσης και άλλων προβλημάτων συνεργάζονται στην αναζήτηση διεξόδων στα κρίσιμα αδιέξοδα.

Πολλοί επιστήμονες αντελήφθησαν ότι χωρίς τη Θρησκεία η Επιστήμη είναι εγκλωβισμένη μεταξύ του Big Bang, της Μεγάλης Εκρηξης, πριν από την οποία δεν υπήρχε τίποτα και του Big Crunch (της μεγάλης κατάρρευσης) ύστερα από την οποία δεν θα υπάρχει τίποτα. Ο Einstein γράφει για το θέμα αυτό ότι: «η Επιστήμη χωρίς τη Θρησκεία χωλαίνει».

Μα και μεγάλοι θεολόγοι δέχονται πως ο Θεός αποκαλύπτει σήμερα το νόημα της δημουργίας μέσω της Επιστήμης κατά τον ίδιο τρόπο που αποκάλυψε το θέλημά Του μέσω άλλων ενεργειών Του στην Ιστορία. Πιστεύουν επίσης ότι με την Επιστήμη, τις εφαρμογές και τις συνέπειές της, τα ατυχήματα τύπου Τσέρνομπιλ και την αδυναμία της πολλές φορές να τιθασσεύσει τη Φύση, όπως πρόσφατα στη Θεσσαλία και τη Λιβύη, ο άνθρωπος έχει διδαχθεί ένα νέο μάθημα για τη μικρότητα και την ανεπάρκειά του, κατά τον ίδιο τρόπο που διδάχθηκε προηγουμένως από τη Γραφή. Και διακηρύττουν ότι τόσο η Επιστήμη όσο και η Τεχνολογία είναι όργανα δοσμένα από τον Θεό, που αν χρησιμοποιηθούν ορθά επεκτείνουν τις δυνατότητές μας για το καλό.

Κι ερχόμαστε στο σήμερα, στην «άυλη πραγματικότητα της ύστερης νεωτερικότητας», με τη θεαματική ανάπτυξη διαφόρων κλάδων της κυβερνητικής και άλλων επιστημονικών πεδίων και την προσπάθεια δημιουργίας νοούντων υπολογιστικών συστημάτων που να αναπαράγουν την ανθρώπινη ευφυΐα και συμπεριφορά.

Μπροστά στην πλημμύρα των πληροφοριών βρεθήκαμε από καιρού. Ζήσαμε και πολλά μειονεκτήματα των νέων τεχνολογιών. Η αντικατάσταση πολλών ειδών και θέσεων εργασίας από τους υπολογιστές και άλλα προηγμένα μέσα των εφαρμοσμένων επιστημών, έθεσε στην ανεργία πολλούς ανθρώπους. Η απλή εκτέλεση διαταγών στη λειτουργία των μηχανών έθεσε εκτός λειτουργίας και την κρίση μας. Ο καταιγισμός της διαφήμισης εξουδετέρωσε και την ελευθερία της επιλογής μας. Μπροστά στην πρόκληση των πολλών χρηστικών προϊόντων, επήλθε και ανατροπή της κλίμακας των αξιών μέσα μας. Υπερεκτιμούμε ασήμαντα πράγματα και υποτιμούμε αξίες και ιδανικά.

Ως Εκκλησία και ως ποιμένες διερωτηθήκαμε πολλές φορές πόσο διευκολύνονται οι άνθρωποι, που κατά εκατομμύρια σήμερα πλοηγούνται στο ηλεκτρονικό σύμπαν, να ανακαλύψουν τα θαυμάσια του Θεού μέσω του διαδικτύου. Μήπως ανάμεσα στους άλλους κινδύνους και πειρασμούς της αλόγιστης χρήσης του κυβερνοχώρου ελλοχεύει και ο κίνδυνος να αναζητούμε τον Θεό και να προσπαθούμε να τον συναντήσουμε στην οθόνη του υπολογιστή και σε μαθηματικές εκφράσεις και όχι στην Εκκλησία και στο πρόσωπο του συνανθρώπου μας;

Είναι φανερό πως όσο μεγαλύτερη και εξειδικευμένη δύναμη συσσωρεύεται στα χέρια του ανθρώπου, τόσο αυξάνει και η ευθύνη του για ορθή χρήση της, αλλά και ο κίνδυνος για τον ίδιο ως πρόσωπο, καθώς και για την ανθρωπότητα. Από την άλλη, όμως, δεν είναι δυνατό ούτε και πρέπον να τίθενται φραγμοί στην πρόοδο, την επιστημονική και τεχνολογική ανακάλυψη. Κάθε εξωτερική απαγόρευση θα πυροδοτήσει τον πειρασμό της παρακοής. Σ' αυτή την κατάσταση πώς θα πρέπει να δράσουμε;

Στον άνθρωπο και τη θωράκισή του με αξίες θα πρέπει να στηριχτούμε. Η μηχανή, από μόνη της, δεν μπορεί να σκεφθεί. Ο άνθρωπος θα την τροφοδοτήσει και θα την προγραμματίσει με ιδέες και προτάσεις. Ο τρόπος εργασίας της θα εξαρτηθεί από την ανθρώπινη τροφοδοσία. Και υπάρχουν και θετικές και αρνητικές επιπτώσεις από τις εφαρμογές της. Η νέα τεχνική μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση δεδομένων, τον προγραμματισμό ρομποτικών συστημάτων, την πρόβλεψη και τη διαχείριση κρίσεων. Μπορεί, όμως, να επιφέρει και καταστροφές. Μπορεί με τηλεκατευθυνόμενους πυραύλους να καταστρέψει πόλεις, να θανατώσει πλήθος ανθρώπων. Πίσω όμως κι από τις δύο περιπτώσεις υπάρχει ο ανθρώπινος προγραμματισμός. Εδώ έγκειται η ευθύνη μας.

Ο μεγάλος Χαλκηδόνος Μελίτων έλεγε, πολύ πριν ακόμα η τεχνική φτάσει στα σημερινά της επίπεδα, ότι ο άνθρωπος του Θεού αναγνωρίζει τον ηλεκτρονικό εγκέφαλο και υπολογιστή. Υπέρ αυτόν όμως θέτει την γλαύκα και υπέρ την γλαύκα την του Θεού Σοφίαν.

Ο νοήμων και θρησκευόμενος άνθρωπος ξέρει ότι οι διαπλανητικές του έρευνες, η σχεδόν θαυματουργική τελειοποίηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών του, που έφτασαν στο σημείο να κρίνουν και να ελέγχουν τη λογική του και να προβλέπουν πέραν αυτής, δεν μπορούν να λύσουν τα προσωπικά του προβλήματα, να φτάσουν και να εισδύσουν στο μυστήριο της συνάντησής του με τον Θεό, να υπηρετήσουν τον απώτερο, τον τελικό προορισμό του.

Τα μέγιστα για τον άνθρωπο, η λύτρωση, η σωτηρία, εκτείνονται πέρα από τεχνητές νοημοσύνες και ευφυΐες.

Χρησιμοποιώντας ως εξωτερικό περίβλημα ό,τι προσφέρει η πρόοδος, η Επιστήμη και η Τεχνολογία, θα πρέπει να δώσουμε, όπως και ο Παύλος και οι Απόστολοι στην εποχή τους, το καθαρό μήνυμα του Χριστιανισμού και της Θεολογίας στον σύγχρονο κόσμο. Ταυτόχρονα σε δύο σημεία πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να εστιάσουμε ως Θεολόγοι και ως άνθρωποι της Εκκλησίας. Να δοθεί μέγιστη προσοχή στις τυχόν παρενέργειες ή εκτροπές της νέας καλπάζουσας Τεχνολογίας από τη μια, και από την άλλη να δώσουμε στον κόσμο όλο να καταλάβει ότι τα προσωπικά προβλήματα και η λύτρωση του ανθρώπου, δεν μπορούν να επηρεασθούν ούτε και να εκφραστούν με οποιαδήποτε μορφή τεχνολογίας, ούτε και να κατανοηθούν έξω από τον εκκλησιαστικό περίβολο, μακρυά από τη λειτουργική και μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας. Ακόμα και στην προνεωτερική και τη νεωτερική εποχή και όχι στη σημερινή μετανεωτερική, «ο λόγος ο του Σταυρού» έξω από την Εκκλησία γίνεται απλώς λογοτεχνία, ποίηση, θέατρο. Μέσα στην Εκκλησία παίρνει το πνευματικό του περιεχόμενο και γίνεται αποκάλυψη, αλήθεια, βίωμα, λύτρωση, η όντως Ζωή.

Εκφράζω και πάλι τη χαρά μου για την παρουσία μου στο Επιστημονικό αυτό συνέδριο. Εύχομαι κάθε επιτυχία σ' αυτό. Θα περιμένουμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα πορίσματά του.